

טורי שטרנברג אברהם

132845

בן מינציה ודויד

נולד ב- ט"ו תשרי תרפ"ג 7.10.1922

התגייס לצה"ל בפברואר 1949

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- כ"ב תמוז תשי"ט 19.7.1949

בעת מילוי תפקידו.

שמרנברג, אברהם ("דולק")

בן דויד ומינציה. נולד ביום ט"ו בתשרי
תרפ"ג (7.10.1922) בצ'ורטקוב שבפולין.
למד בבית-ספר תיכון והיה בין ילדי
ה"גויים" סאחד מהם. במלחמת-העולם השניה
נמלט אברהם מסני הנאצים. למרות הפצרותיו
לא רצו הוריו לעזוב את ביתם וכל המשפחה
נספתה. הוא היה אז בן ט"ז — ויצא ברגל
לברית-המועצות והגיע עד טשקנט. ללא אח
ורצ חי שם, הסתדר בעבודה במחסני-עץ,
וזכה ליחס של אמון, אלא שלא רצה להישאר

בגולה. עם גמר המלחמה שב לפולין, אסף פרטים על רצח בני-המשפחה
ונדד הלאה, לאוסטריה ולאיטליה, בדרכו לארץ. את בשורת ההפלגה לארץ-
ישראל באוניית המעפילים "אף-על-פי" — וכפי שכינה אותה "הגיגית הרעועה"
— סיבל בשכנו חולה וקודח בחומו, אך מחלתו לא עיכבה אותו מעלעות על
סיפון-האוניה ולהוטל על בים הסוער במשך שנים-עשר יום, ללא רופא
ואחות. בהיגלות הספינת עלידי אוירוגי הבריטים חוזקו אניות-מלחמה,
והמעפילים גורשו מולם לקפריסין. שם ניצל את הזמן ללימוד הלשון
העברית ואף היקנת לאחרים מידיעותיו בגיאוגרפיה של הארץ. היה פעיל
בוועדות-המחנה, בחוגים ובקורסים, אבל עם סרוץ מלחמת-הקוממיות לא
מצא מנוח ובקוצר-רוח ציפה ליום העליה. בפברואר 1949 עלה על חוף-
הארץ — אחרי תשע שנות-טלטולים — ומייד יצא למחנה-צבא. בהתרגשות
רבה נפגש עם קרוביו ובכל חופשה שלו בא אליהם מייד. כשהיה רואה את
מכריו מתלבטים בקשיי הקליטה בארץ, דאב לבו, אך לעצמו לא דאג:
"אני אסתדר", היה אומר; "איני זקוק להרבה". אופטימיות זו ליחתה אותו
בחיי הקצרים בארץ. האמין בכוחותיו וראה את עצמו כאחד הוותיקים.
נפל בשעת מילוי תפקידו ביום כ"ב בתמוז תש"ט (19.7.1949) והובא
למנוחת-עולמים בחלקה הצבאית בבית-הקברות ברחובות.

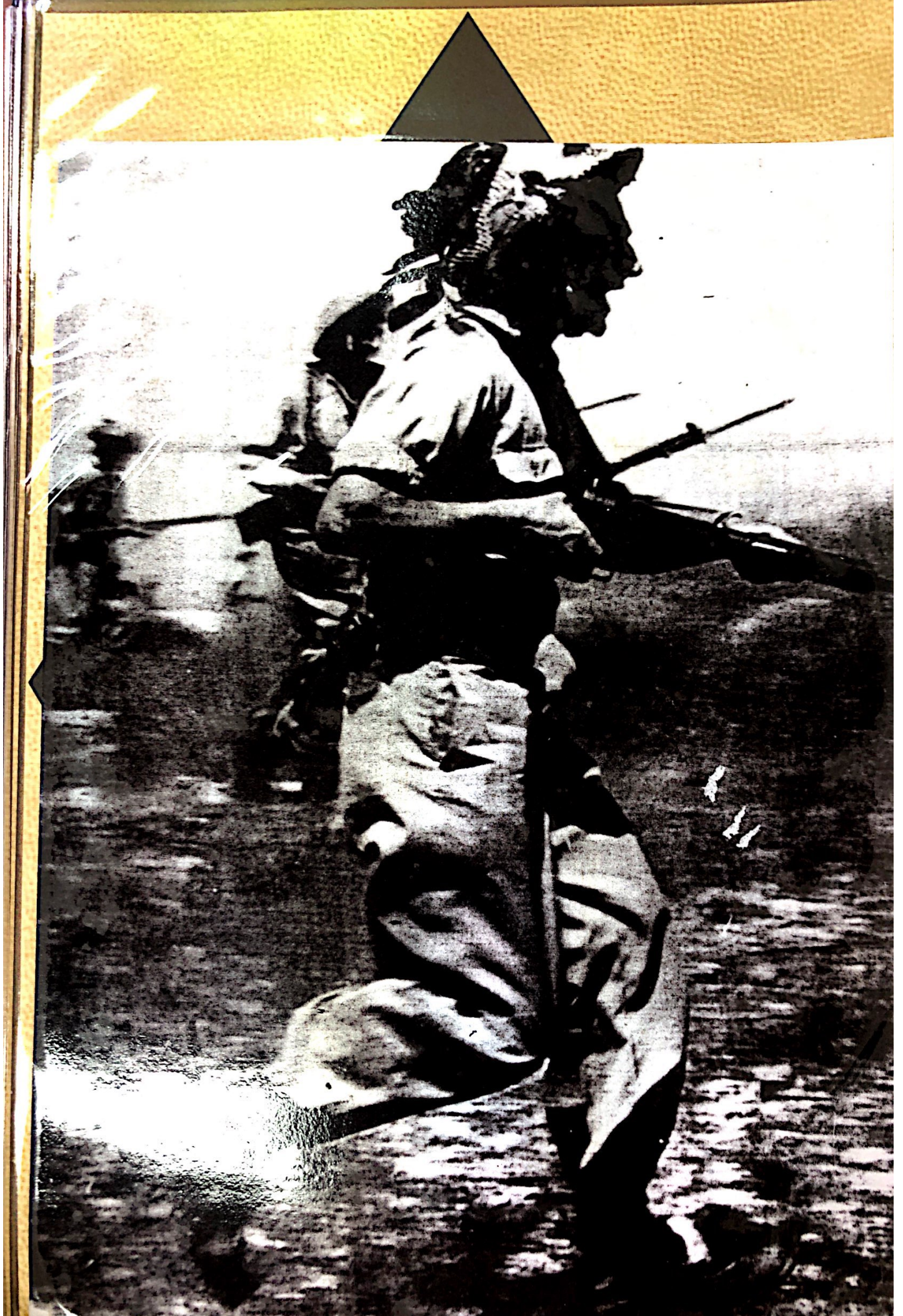
"גולני שלי"

הקמת החטיבה - חורף תש"ח

ב־22 בפברואר 1948 הוקמה חטיבת גולני. עד מועד זה היתה במרחב הצפון מסגרת חטיבתית אחת "לבנוני" ומיום זה ואילך שתי חטיבות: חטיבה מס' 1 - חטיבת גולני, במזרח, אל מול גולן, וחטיבה מס' 2 - חטיבת פרמלי, במערב, בהרי הכרמל, חיפה, עמק זבולון והגליל המערבי, כאשר חגיגו בשבוע האחרון של חודש פברואר 1948 משה מן (מונטג) איש מרחביה, ונחום גולן (שפיגל) איש כפר-סאלד, למושבת יבנאל בלב חגליל התחתון כדי לחקים את מטת החטיבה, כלל מרחב החטיבה ארבע נפות: נפת תליחי בגליל העליון המזרחי, נפת כנרת בגליל התחתון ובעמק חירדן, נפת גלבוע בעמק חרוד ובעמק בית-שאן, ונפת יזרעאל בעמק יזרעאל המערבי ובהרי אפרים. על בסיס אזורי בתוך ארבע הנפות הלכו והתגבשו ארבעת גדודי חיל-השדה (החי"ש) של חטיבת גולני בראשית דרכה: גדוד "אלוף" בנפת תליחי, גדוד "ברק" בנפת כנרת, גדוד "גדעון" בנפת גלבוע, גדוד "דרור" בנפת יזרעאל.

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי תגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחודות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשדיות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות.

חטיבת גולני - "חטיבת מספר 1"

דבים וטובים מבין רכבות יוצאי חטיבת גולני זוכרים בנוסטלגיה, אחבה ועגוועים את תקופת שירותם הסדיר ב"חטיבת מס' 1". חטיבת ח"ר גולני, רובם מספרים עד חיום בגאווה, לילדיהם או לנכדיהם על "אותם הימים" בטירוונות, באימונים, ב"תעסוקה" ובפעילות המבצעית. חלקם גם חושבים בטעות, כי גולני מכונה "חטיבת מס' 1" בגלל ראשוניותה, בגלל היותה "הוותיקה בין חטיבות צה"ל" או בגלל מקומה כ"ראשון בין שוים" (כחוד החנית של חיל-הרגלים) בין חטיבות חיל-הרגלים של צה"ל.

ולא היא. המספר 1 הוצמד לחטיבת גולני עוד בימיה הראשונים. בהתאם לפקודת המבנה הארצי של אירגון ה"הגנה" הוראות הפיקוד העליון, נקבעו מספרים לשש חטיבות ה"הגנה" ה"טריטוריאליות" שהיו עד אז, בטרם הקמת המדינה, בחוף תש"ח בסדר-הכוחות של הצבא שבדרך. המיספור היה מצפון לדרום כדלקמן: גולני - חטיבת מס' 1, כרמלי - חטיבת מס' 2, אלכסנדרובי - חטיבת מס' 3, קריית - חטיבת מס' 4, גבעתי - חטיבת מס' 5, עציית - חטיבת מס' 6. יום לאחר הקמת המדינה (16 במאי 1948) הוקמה חטיבת נוספת חדשה, ממוכנת, ניידת ובלתי טריטוריאלית, חו נקראה בתחילה ה"חדשה", ומספרה היה כמובן: חטיבת 7.

"מפת אתרי-הקרב" - בימי תש"ח

למרות שהוקמה כחטיבת מרחבית ("טריטוריאלית") בחלקו המזרחי של מרחב הצפון וכונתה בצדק "חטיבת הגליל והעמקים", פוזרים אתרי-הקרב של חטיבת גולני במלחמת העצמאות לא רק בגליל התחתון, בגליל העליון, בעמק יזרעאל ובעמק הירדן אלא גם בנגב המערבי, בנגב הדרומי ובערבה עד לחוף הצפוני של ים-סוף. במלחמת העצמאות נטלו חיילי גולני חלק-בהגנת טירת צבי ומשמר-העמק, בשחרור טבריה ובכיבוש בית-שאן. לוחמיה ומפקדיה נלחמו בגשר, מסדה ושער-הגולן, בצמח, בדגניה ובעין-גב, בסג'רה (אילניה), לוביה וזרעין; בעמק ג'נין, ברכסי הגלבוע (נוריס, מזאר, פקועה) והרי-זצרת. אנשי חטיבת גולני השתתפו במבצע "ברוש" בגירת משמר-הירדן ומשלט ירדה, במבצע "חידם" לשחרור הגליל המרכזי, ובמבצע "אסף" ו"חורב" בנגב המערבי למיגוד האויב המצדי. שם בשייח-זודאן וח'ירבת-מעין, על "משלט 86" ומשלט "בית הקברות", שיכלה החטיבה את מיטב לוחמיה ומפקדיה. במבצע "עובדח" לשחרור הנגב הדרומי ומפרץ אילת סיימה החטיבה את דרך הקרבות הארוכה והעקובה מדם בתש"ח.

גולני בימי תש"ח

"פקודת יום מס' 1" (13 במאי 1948)

לקראת הפלישה הצפויה פרסם משה מן (מונטג) מפקד החטיבה

באותם הימים "פקודת-יום" היסקטורית בזו הלשון:

"אל תהיי אדם, אלא תהייה חיה. מטה החטיבה, 13.5.48. פקודת יום מס' 1.
לרגל סגירת הפלישה עם סיום המנדט הנני מכריז על מצב צבאי בכל
המרחב החל משפת 15-5.48 ועד לחודעה חדשה.
... הנך מושמד להפריז ולבצע גזע מלא של כוח האדם במרחבך
במחמץ לצורכי המערכת. נותנת לך הזאת סמכות לגייס ולהפיקע כל
סוגי נשק מחויישינויים לצורכי המערכת לפי הצורך. עליך להמריץ את
היישובים להתחמף ולהתבצר במקיחות לפני העשות אוויר
ותותחיים: (=) גולני. מפקד החטיבה."
במסגרת הפעולות ותחבנות של גדודי החטיבה ותגפות לקראת
הפלישה הצפויה האנו לחזיב את המהנדסים ואת קבוצת העבודה,
שעסקו בבנין יישובי המוחב, את "טויסת הגליל" שסייעה רבות
בפניון פציעים. באספקת נשק ותחמושת, בתצפית, וב"הפצצת"
דיכוי האויב ב"צופורנים" (פצצות תוצרת תעש), את נהגי
הקומוניסטיים לתפורה - "חיל התובלה" של החטיבה, את ה"סדנא
החטיבתית" ואת "בית הספר החטיבתי" להכשרת צלפים, סיידים,
חבלנים, קשרים, רגמים ובעלי מקצועות אחרים.

השבוע הראשון ב"חודש הפלישה" (15 עד 21 במאי 1948)

השבוע הראשון לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, משבת ה-15
במאי 1948 ועד יום ששי ה-21 במאי 1948, היה אחד השבועות
הקשים והעקובים מדם ביותר שידעה חטיבת גולני. לוחמי גדד
"ברק" יחד עם אנשי היישובים בגזרה, מעירגב בצפון ועד גשר
בדרום, ניהלו באומץ לב, בעקשנות ובהתמדה קרב בלימה והדיפה
אכזרי כנגד הפלישה הכפולה של הצבא הסורי בגזרת צמח-דגניה ושל
חיל המשלוח העירקי בגזרת גשר.

בגזרת גשר חברי הקיבוץ עם לוחמי "ברק" השכילו להחזיק בבנין
המשטרה הסמוך לקיבוץ בכוח רב (ומחלקה מצומצמת אף תפסה את
המבצר הצלבני בלואאר בפסגת כאוכב-אל-הווא), ועל כן הצליחו
להדוף את כל התקפות הכוח העירקי, למרות שהעירקים כבשו את
"גבעת הגמל" וכיתרו לחלוטין את מגיני הקיבוץ והמשטרה. מערך
ההגנה של עמק הירדן הוחזק ע"י אנשי החי"ם ביישובי נפת כנרת
ולוחמי גדוד "ברק". לפקודת הגדוד נוספו תגבורת של אנשי פלמ"ח
ממשקי עמק הירדן, פלוגת תגבורת של גדוד "דדוד" ואנשי יישובי
הגליל התחתון. בהמשך המערכה הגיעו תגבורות של הגדנ"ע, חטיבת
"כרמלי" ופלוגת פלמ"ח מגדוד ה"גליל".

גשם בוא, רד עלי
בוא כסה אותי עכשיו
אותי ואת ימי
רד מעל
רד ושא אותי לים
אל נא, אל תחדל
לרדת לעולם
אל תחדל, עכשיו
רד עלי
שא אותי ואת ימי
אל תוך הנעלם

וענן יחוג מעל ימי הים
חוג יחוג יומם וליל
חוג יחוג ורוח מילל
זהים, יגיע עד גגות תבל
אין אור, אין אש, אין חול
ואור אחרון יגווע
בלאט, בלי קול
וקץ לכל

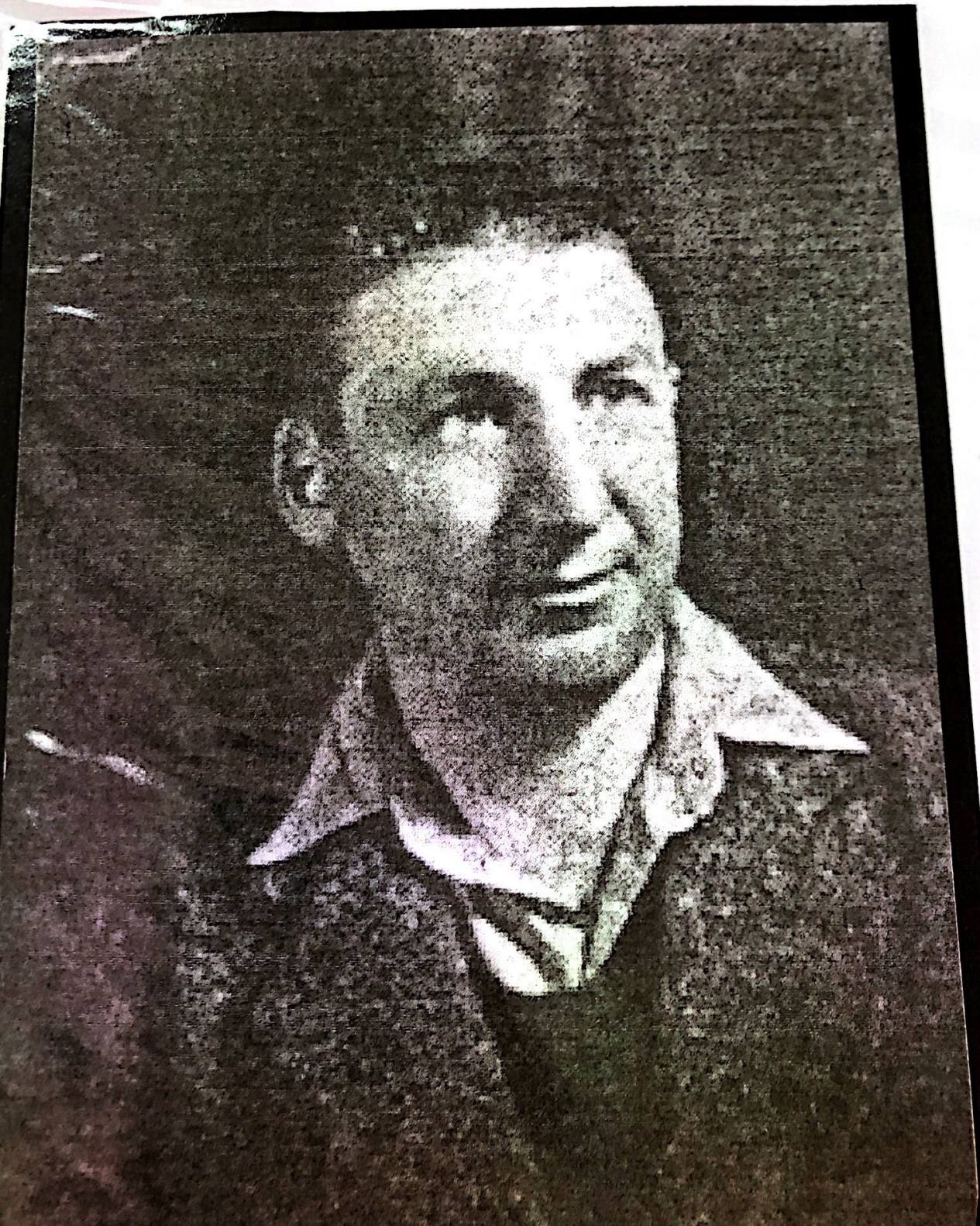
לילה בוא, רד עלי
בוא עטוף אותי עכשיו
עצום את שתי עיני
רד לאט, את עין השמש האפל
שים ידך ביד הגשם הנופל

וענן יחוג מעל ימי הים
חוג יחוג יומם וליל
חוג יחוג ורוח מילל
זהים, יגיע עד גגות תבל
אין אור, אין אש, אין חול
ואור אחרון יגווע
בלאט, בלי קול
וקץ לכל

שטרנברג אברהם

1922-1949

מעבר למילים
מעבר לעולם
מעבר למהות
מעבר להגיון
מעבר לרגשות
מעל לאהבה
מעל לאכזבה
מעל השנאה
מתחת לרקיע
מתחת לכוכבים
מתחת לדשא
מתחת לאדמה